

Sygn. akt: I C 64/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

W., dnia 11 marca 2016 r.

Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Małgorzata Pawlikowska

Protokolant: stażysta Paulina Kruk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 04.03.2016 r. w W.

sprawy z powództwa: **(...) przy (...) w P.**

przeciwko: **K. Ś.**

- o uznanie czynności za bezskuteczną

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powoda (...) przy (...) w P. na rzecz pozwanego K. Ś. kwotę 2.417 (dwa tysiące czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sędzia

Małgorzata Pawlikowska

Sygn. akt I C 64/15

UZASADNIENIE

(...) przy (...) w P. reprezentowany przez pełnomocnika wystąpił do Sądu z pozwem o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niego umowy z 24.04.2013r. o podział majątku wspólnego, zawartej pomiędzy pozwanym, a H. Ś., z pokrzywdzeniem powoda, któremu służy wierzytelność przeciwko H. Ś. w wysokości 19.520 zł stwierdzona tytułem wykonawczym w postaci wyroku Sądu Rejonowego w C. z 13.03.2013r., sygn. akt VII K (...), opatrzonego klauzulą wykonalności z 30.01.2014r. oraz zasądzenia na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z opłatą za udzielenie pełnomocnictwa. Uzasadniając swoje stanowisko procesowe, powód podał, że dłużniczka H. Ś. uiszczając na jego rzecz drobne kwoty jedynie pozorowała spłatę zadłużenia, a zawierając ze swoim mężem umowę o podział majątku wspólnego wyzbyła się całego mienia, zaś otrzymaną spłatę w kwocie 45.000 zł rozdysonowała.

W odpowiedzi na pozew pozwany reprezentowany przez pełnomocnika wniósł o odrzucenie pozwu podnosząc zarzut braku zdolności sądowej powoda, ewentualnie o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

w dniu 24.08.1991r. H. Ś. i K. Ś. zawarli związek małżeński. Prawomocnym wyrokiem zaocznym Sądu Rejonowego w C. VII Zamiejskowy Wydział Karny z/s w W. z dnia 13.03.2013r. wydanym w sprawie VII K (...) oskarżona H. Ś. została uznana winną popełnienia przestępstwa z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 12 kk polegającego na tym, że w

okresie od 10.05.2007r. do 30.06.2012r. w P.woj., (...) - (...) działając z góry powziętym zamiarem osiągnięcia korzyści majątkowej, po uprzednim wprowadzeniu w błąd członków zarządu (...) co do posiadanego zadłużenia doprowadziła do niekorzystnego rozporządzenia pieniędzmi w łącznej kwocie 19529 zł nie mając zamiaru wywiązania się z zawartych zobowiązań czym działała na szkodę członków (...) przy (...) w P.. W wyroku tym Sąd zobowiązał H. Ś. do naprawienia w całości szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego kwoty 19.520 zł w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się wyroku. Prawomocnym wyrokiem z dnia 28.02.2013r. wydanym w sprawie III Rc (...), Sąd Rejonowy w C. z dniem 26.04.2012r. zniósł wspólność majątkową małżeńską K. i H. małżonków Ś. i ustanowił pomiędzy nimi rozdzielną majątkową. W dniu 24.04.2013r. H. Ś. zawarła z K. Ś. umowę o podział majątku wspólnego w formie aktu notarialnego sporządzonego w kancelarii notarialnej w C. przed notariuszem N. K. numer rep. A (...). Zgodnie z tą umową cały majątek objęty wspólnością ustawową, w tym m.in. nieruchomości gruntową położoną w C., oznaczoną geodezyjnie jako działka nr (...) o pow. (...) ha, dla której Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie prowadzi księgę wieczystą nr (...), nabył na wyłączną własność H. Ś., który dokonał spłaty na rzecz H. Ś. w kwocie (...). W okresie od 12.12.2013r. do 10.10.2014r. H. Ś. dokonała na rzecz (...) przy (...) w K. dwunastu wpłat na łączną kwotę 350 złotych, tytułem spłaty zadłużenia. W dniu 31.03.2015r. do komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. R. C. wpłynął wniosek (...) przy (...) w P. o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko H. Ś. w oparciu o tytuł wykonawczy w postaci wyroku Sądu Rejonowego w C. VII Zamiejskowy Wydział Karny z/s w W. z 13.03.2013r. sygn. akt VIIK (...). W toku postępowania egzekucyjnego komornik uzyskał informację z ZUS dot. nie pobierania przez H. Ś. renty/emerytury oraz dokonał zajęcia jej rachunku bankowego w (...) S.A. w S.. Wówczas doszło do zbiegu egzekucji z postępowaniami prowadzonymi przez komorników sądowych przy Sądach Rejonowych w C. i T..

okoliczności bezsporne, ponadto

dowód: - odpis skrócony aktu małżeństwa nr (...) (k.4 akt III Rc (...))

- wyrok zaoczny SR w C. z 13.03.2013r. sygn. akt VIIK (...) (k.10-11, k.130-130v akt VIIK (...))

- akt notarialny nr rep.A (...) (k.12)

- wyrok SR w C. z 28.02.2013r. sygn. akt III Rc (...) (k.27 akt III Rc (...))

- dowody wpłat gotówkowych (k.47-52)

- akta komornicze KM (...)

- przesłuchanie w charakterze strony powodowej M. B. i A. K. (k.164v-165)

Sąd zważył, co następuje:

powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Powyższy stan faktyczny, Sąd ustalił w oparciu o dokumenty urzędowe w postaci wyroków sądowych, aktu notarialnego i dokumentu stanu cywilnego, których autentyczność nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości Sądu. Okoliczność powstania zadłużenia H. Ś. względem (...) przy (...) w P. znalazła także potwierdzenie w dowodzie z przesłuchania M. B. i A. K. w charakterze strony powodowej. Relacje tych osób były logiczne i spójne, dlatego zostały uznane przez Sąd za wiarygodne.

W realiach niniejszej sprawy spór pomiędzy stronami koncentrował się wokół kwestii posiadania przez powoda zdolności sądowej oraz wystąpienia przesłanek warunkujących możliwość uznania przedmiotowej czynności prawnej za bezskuteczną, w szczególności, czy skutek zawarcia w dniu 24.04.2013r. umowy o podział majątku wspólnego, H. Ś. stała się niewypłacalna lub niewypłacalna w większym stopniu i działała z taką świadomością, a w konsekwencji, czy doszło do pokrzywdzenia wierzyciela (powoda).

Odnosząc się do zarzutu pozwanego dotyczącego braku posiadania przez stronę powodową zdolności sądowej, Sąd uznał go za niezasadny.

(...)działają na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19.12.1992r. w sprawie pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w zakładach pracy (Dz.U.1992.100.502 ze zm.) Przepisy prawa nie przyznają (...)osobowości prawnej, ani nie wyposażają ich w zdolność prawną pozwalającą uznać je za jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, pomimo, iż (...)posiadają własne organy, których tworzenie i kompetencje zostały uregulowane w § 13–27 wskazanego rozporządzeniu. (...)nie stanowią również elementu struktury organizacyjnej zakładu pracy, przy którym działają, wykazują samodzielność w stosunku do tego zakładu, o czym świadczą uregulowania § 4 i § 23 rozporządzenia. Jednocześnie w orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, iż pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe działające na podstawie wymienionego rozporządzenia posiadają zdolność sądową, ponieważ spełniają zasadnicze kryteria prawne, pozwalające na uznanie ich za organizacje społeczne w rozumieniu art. 64 § 2 kpc (vide: uchwała SN z 13.10.2006 r., III CZP 79/06, Zbigniew Ofiarski, Prawo Bankowe, Komentarz Lex, Warszawa 2013, s. 375). Sąd w pełni aprobuje ten pogląd.

Roszczenie powoda w niniejszej sprawie było oparte o treść art. 527 § 1 kc, który stanowi, iż gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Jest to tzw. skarga pauliańska, instytucja wywodząca się z prawa rzymskiego i mająca na celu ochronę interesów wierzyciela na wypadek nielojalnego, czy wręcz nieuczciwego postępowania dłużnika, który z pokrzywdzeniem wierzyciela wyzybywa się składników swego majątku na rzecz osób trzecich lub majątek ten obciąża, zaciągając kolejne zobowiązania, i w ten sposób stwarza lub pogłębia stan swojej niewypłacalności (M. Pyziak-Szafnicka [w:] System prawa prywatnego, t.6, s. 1226 i n.). Art. 527 § 2 kc precyzuje, że czynność prawna dłużnika jest dokonywana z pokrzywdzeniem wierzyciela, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w stopniu wyższym niż przed dokonaniem czynności. Do przesłanek skargi pauliańskiej należą więc:

- 1) istnienie interesu wierzyciela w postaci wierzytelności,
- 2) dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią,
- 3) dokonanie przez dłużnika czynności z pokrzywdzeniem wierzycieli, a jednocześnie takiej, z której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową,
- 4) dokonanie przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli,
- 5) działanie osoby trzeciej w złej wierze.

Aby móc skorzystać z roszczenia przewidzianego w art. 527 kc, wszystkie powyższe przesłanki winny zostać spełnione kumulatywnie, a ciężar udowodnienia każdej z nich spoczywa na powodzie (wierzycielu), zgodnie z art. 6 kc.

Ponadto po myśli art. 527 § 3 kc, jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Przekładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że o istnieniu wierzytelności powoda względem H. Ś. świadczy prawomocny wyrok zaoczny Sądu Rejonowego w C. VII Zamiejscowy Wydział Karny z/s w W. z dnia 13.03.2013r., z kolei zawarcie przez H. Ś. z K. Ś. umowy o podział majątku wspólnego wskazuje na dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią, która w ten sposób uzyskała korzyść majątkową. Pozostałych przesłanek skargi pauliańskiej powód nie zdołał w toku procesu wykazać, w szczególności, aby przedmiotowa czynność prawna została dokonana z jego pokrzywdzeniem oraz posiadania przez dłużnika świadomości, iż do takiego pokrzywdzenia doszło.

Na potrzeby instytucji skargi pauliańskiej ustawodawca nie zdefiniował pojęcia niewypłacalności. Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 24.01.200 r. (III CKN 554/98, LEX nr 52736) oraz z 18.04.2012r. (V CSK 183/11, LEX 1231628) wyraził słuszne stanowisko, że niezasadne byłoby utożsamianie niewypłacalności w rozumieniu art. 527 kc z przyczynami ogłoszenia upadłości dłużnika (art. 1 ust. 1 i 2 p.u.n.). W doktrynie oraz w orzecznictwie zasadnie przyjmuje się, że niewypłacalność dłużnika w rozumieniu art. 527 § 2 kc oznacza taki stan majątku dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kpc nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi (M. Pyziak-Szafnicka [w:] System prawa prywatnego, t. 6, s. 1249; wyrok SA w Warszawie z 19.11.199 r., I ACa 737/97, Apel. W-wa 1998, nr 4, poz. 36; wyrok SN z 24.01.2000r., III CKN 554/98, LEX nr 52736; wyrok SA w Katowicach z 11.07.2013r., I ACa 417/13, LEX nr 1349916). Sąd Najwyższy wyroku z dnia 29 września 2011 r. (IV CSK 99/11, Rzeczpospolita (...) 2011, nr 231, s. 3) stwierdził, że o istnieniu pokrzywdzenia można mówić, gdy porównanie wartości sprzedanego prawa i wysokości niespłaconych wierzytelności przysługujących przeciwko dłużnikowi prowadzi do wniosku o niemożliwości zaspokojenia się powoda chociażby w części. W orzecznictwie wskazuje się ponadto, że niekiedy nawet uzyskanie przez dłużnika ekwiwalentu rozporządzenia majątkowego od osoby trzeciej nie eliminuje stanu pokrzywdzenia wierzyciela, jeżeli nie miał on możliwości uzyskania zaspokojenia wierzytelności z tego ekwiwalentu (wyrok SN z 07.03.2013r., IV CSK 452/12, LEX nr 1314438). Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że pokrzywdzenie wierzyciela winno być oceniane nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili wystąpienia wierzyciela ze skargą pauliańską (wyrok SN z 22.03.2001r., V CKN 280/00, LEX nr 52793; wyrok SN z 23.07.2003 r., II CKN 299/01, LEX nr 121702; wyrok SN z 29.06.2004r., II CK 367/03, LEX nr 174173, wyrok SN z 16.03.2006 r., III CSK 8/06, OSNC 2006, nr 12, poz. 207), a w przypadku wystąpienia zmiany w tym zakresie – według chwili orzekania (wyrok SN z 15.06.2005r., IV CK 806/04, LEX nr 177223; wyrok SN z 06.10.2011 r., V CSK 493/10, LEX nr 1102271; wyrok SN z 16.12.2011r., V CSK 35/11, LEX nr 1130304).

Wykazanie stanu niewypłacalności dłużnika należy do powoda. Tego rodzaju sytuacja może występować w sytuacji, gdy przeprowadzona egzekucja komornicza świadczenia pieniężnego choćby z części składowej majątku dłużnika, okaże się bezskuteczna, przy czym za wystarczające należy uznać również udowodnienie, że wobec stanu majątku dłużnika niemożliwe jest zaspokojenie wierzytelności skarżącego (wyrok SN z 24.01.2000r., III CKN 554/98, LEX nr 52736). Niewypłacalność dłużnika może być przez wierzyciela wykazywana za pomocą wszelkich dowodów (vide: wyrok SA w Warszawie z 06.12.1996 r., I ACr 853/96, Apel. W-wa 1997, nr 3, poz. 23).

Skoro w ramach umowy o podział majątku wspólnego, H. Ś. otrzymała spłatę w kwocie 45.000zł, zaś wierzytelność powoda wynosiła 19.520zł, trudno jest uznać, że zawarcie wskazanej umowy doprowadziło do pokrzywdzenia (...) przy (...) w P.. Wprawdzie z akt komorniczych KM (...) wynika, iż w stosunku do rachunku bankowego dłużniczki występuje zbieg trzech różnych egzekucji, to jednak powód zgodnie ze spoczywającym na nim ciężarze dowodowym nie wykazał ich wielkości oraz okoliczności, że łącznie przewyższają one wartość spłaty otrzymanej przez dłużniczkę jeszcze przed zawarciem umowy z dnia 24.04.2013r. Dowodzenie posiadania przez dłużnika świadomości pokrzywdzenia może być w praktyce trudne i często opiera się na dowodach pośrednich, ocenianych przez Sąd swobodnie w ramach domniemań faktycznych. Na tej podstawie w orzecznictwie przyjmuje się np., że zużycie przez dłużnika ekwiwalentu uzyskanego z czynności prawnej w całości lub w części w inny sposób niż na zaspokojenie wierzyciela jednoznacznie wskazuje na zamiar jego pokrzywdzenia (vide: wyrok SA w Warszawie z 06.12.1996r., I ACr 853/96, Apel. W-wa 1997, nr 3, poz. 23). W niniejszej sprawie żaden z przeprowadzonych dowodów nie wskazuje, aby H. Ś. dokonała zużycia kwoty 45.000zł, otrzymanej od K. Ś. jako ekwiwalent rozporządzenia majątkowego lub też z jakichkolwiek innych względów powód nie miał możliwości zaspokojenia się z niej. Powód podnosił, iż brak terminowej spłaty całej wierzytelności i dokonywanie na jego rzecz wpłat drobnych kwot wynoszących od 20 do 50zł (łącznie 350zł) oraz posiadanie przez H. Ś. także innych wierzycieli, świadczy o istnieniu niewypłacalności dłużniczki. W ocenie Sądu sformułowanie tego rodzaju tezy należy uznać za niewystarczające procesowo, ponieważ może ona znajdować oparcie w rzeczywistości, lecz nie musi. Wydaje się, iż do podobnej konstatacji doszedł również powód, który dopiero w trakcie procesu wszczął przeciwko H. Ś. egzekucję komorniczą i wystąpił do Sądu z wnioskiem o zawieszenie postępowania, do czasu jej zakończenia. Według stanu w chwili wyrokowania, egzekucja komornicza prowadzona wobec H. Ś. była w toku i nie stwierdzono jej bezskuteczności. Wniosek powoda o zawieszenie postępowania podlegał oddaleniu, ponieważ nie

zachodziła konieczność oczekiwania na wydanie orzeczenie merytorycznego o charakterze prejudycjalnym, czyli tzw. przedsądu dla rozpoznawanej sprawy, którego treść, pośrednio poprzez powagę rzeczy osądzonej, miałyby kształtować treść rozstrzygnięcia. Sąd stoi na stanowisku, że zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 nie powinno stanowić instrumentu do uzyskiwania dowodów na potrzeby innych spraw (vide: postanowienie SA w Warszawie z 29.04.2005 r., I ACz 438/05, LEX nr 1642243).

Brak wykazania wskazanych okoliczności oznacza również przełamanie domniemania istnienia złej wiary po stronie osoby trzeciej, która pozostawała z dłużniczką w bliskim stosunku, w sytuacji, gdy w § 5 umowy o podział majątku wspólnego strony złożyły zgodne oświadczenia, że, jeszcze przed jej zawarciem, H. Ś. dokonał spłaty na rzecz H. Ś. w kwocie 45.000zł.

Reasumując, w niniejszej sprawie nie zostały wykazane wszystkie niezbędne przesłanki warunkujące skuteczność skargi pauliańskiej, dlatego w pkt I wyroku Sad oddalił powództwo.

O kosztach procesu w pkt II Sąd orzekł w oparciu o art. 98 § 1 i § 3 kpc w zw. z art. 99 kpc oraz art. 108 § 1 kpc, kierując się zasadami odpowiedzialności finansowej strony przegrywającej za wynik postępowania oraz rozstrzygnięcia o kosztach w orzeczeniu kończącym sprawę w danej instancji. Z uwagi na okoliczność, iż powód przegrał w całości spór sądowy, winien zwrócić swojemu przeciwnikowi procesowemu koszty procesu, które wynoszą 2.417 zł i składają się na nie: koszty zastępstwa procesowego w kwocie 2.400 zł – w wysokości wynikającej z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804) oraz 17 zł opłaty skarbowej od czynności złożenia dokumentu pełnomocnictwa.

Sędzia

Małgorzata Pawlikowska